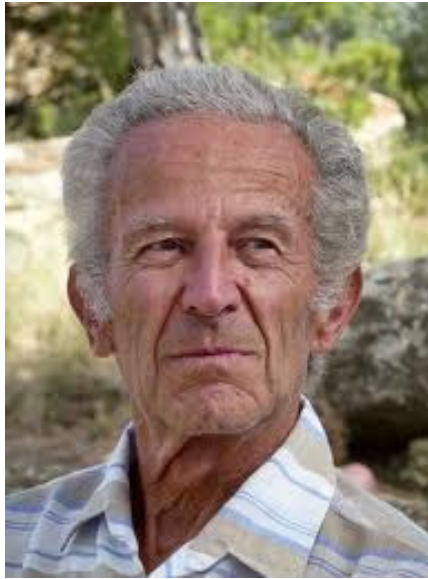

STUDIA MEDIAEVALIA CURT WITTLIN DICATA
MEDIAEVAL STUDIES IN HONOUR CURT WITTLIN
ESTUDIS MEDIEVALS EN HOMENATGE A CURT WITTLIN

ENTITATS COL·LABORADORES

Grup de recerca consolidat de la Generalitat de Catalunya SGR 2014-119
(2014-2016): «Cultura i literatura a la baixa edat mitjana» (NARPAN)

Grup de recerca de literatura catalana medieval
de la Universitat d'Alacant (LICATMED)

Grup d'investigació de la Universitat d'Alacant
«EXPLANAT: Recerques de llengua i literatura catalanes»

Projecte de recerca FFI2013-45931-P del Ministerio de Economía y Competitividad:
«La cultura literària medieval i moderna en la tradició manuscrita i impresa» (V).

Projecte de recerca FFI2014-52380-C2-2 del Ministerio de Economía y Competitividad:
«El contexto literario de las poesías de Ausiàs March»

Fundació Carulla

Institució de les Lletres Catalanes. Generalitat de Catalunya

University of Saskatchewan. College of Arts and Science

Universitat de València. Departament de Filologia Catalana

STUDIA MEDIAEVALIA CURT WITTLIN DICATA
MEDIAEVAL STUDIES IN HONOUR CURT WITTLIN
ESTUDIS MEDIEVALS EN HOMENATGE A CURT WITTLIN

Edició a cura de Lola Badia, Emili Casanova i Albert Hauf

INSTITUT INTERUNIVERSITARI DE FILOLOGIA VALENCIANA
«SYMPOSIA PHILOLOGICA», 25
Alacant, 2015

Studia mediaevalia Curt Wittlin dicata = Mediaeval studies in honour Curt Wittlin =
Estudis medievals en homenatge a Curt Wittlin / edició a cura de Lola Badia, Emili
Casanova i Albert Hauf. – Alacant : Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana,
2015. – 366 p. ; 23 x 17 cm. – («Symposia Philologica» ; 25)
Textos en català, castellà i anglés. – Inclou referències bibliogràfiques

ISBN: 978-84-606-8839-6

D.L. A 505-2015

1. Wittlin, Curt – Discursos, assaigs, conferències. 2. Literatura catalana – Anterior a
1500 – Història i crítica. 3. Català medieval (Llengua) – Història. I. Badia, Lola (1951-).
II. Casanova, Emili . III. Hauf i Valls, Albert Guillem. IV. Institut Interuniversitari de
Filologia Valenciana. V. Sèrie

821.134.1'04.09

811.134.1''04/14

Director de la col·lecció: Josep Martines

© Els autors

© D'aquesta edició: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana
Universitat d'Alacant

Primera edició: juny de 2015

Portada: Llorenç Pizà

Il·lustració de la coberta: signatura de Curt Wittlin

Imprimeix: Quinta Impresión S. L.

ISBN: 978-84-606-8839-6

Dipòsit legal: A 505-2015

Cap part d'aquesta publicació no pot ser reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, ja siga electrònic, químic, mecànic, òptic, de gravació o de fotocòpia, sense el permís previ de l'editor.

PRÒLEG

Curt Wittlin, romanista format a l'escola de Basilea, és un dels millors coneixedors de la cultura medieval. Es tracta d'un estudiós estimat per les seues qualitats humanes i valorat públicament amb diversos premis i distincions atorgats per les principals institucions literàries i polítiques catalanes, com ara l'Institut d'Estudis Catalans, la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona o la Generalitat de Catalunya, que li va concedir la Creu de Sant Jordi. Ja és hora que els col·legues i amics de professió també expressem el nostre respecte i admiració per la seua llarga i fructífera trajectòria. Per això li oferim la present miscel·lània sobre temes de les especialitats que compartim amb la voluntat de mostrar fins a quin punt li estem agraïts i com, de fet, ens sentim beneficiaris dels seus ensenyaments.

En efecte, un nombre prou representatiu d'especialistes, vint-i-sis, cultivadors de la cultura medieval i moderna, hem volgut oferir un tastet del nostre treball, amb sentiment de gratitud, a la tasca d'en Wittlin, que a partir d'una completa formació grecollatina i una àmplia visió romanística fou pioner en molts aspectes, com en l'aprofitament de la informàtica per a estudiar les fonts, els temes i la llengua d'autors medievals: en especial, les concordances inèdites de l'obra de Roís de Corella, o el repertori d'expressions multinominals, o continuador excel·lent de l'escola canadenca en l'estudi de l'obra d'Eiximenis.

Wittlin, malgrat regir una càtedra de lingüística romànica dedicada especialment al francès a la Universitat de Saskatchewan, Saskatoon (Canadà), no perdé mai el contacte amb els territoris de parla catalana, dels quals es va enamorar a través del testimoni i passió de Germà Colón, venint a Barcelona i València contínuament i estudiant majoritàriament temes de cultura i llengua del nostre territori, com el *Tresor* de Guillem de Copons, traducció medieval de Brunetto Latini, el *Tirant lo Blanc*, la *Doctrina Compendiosa*, que atribueix a Ramon Soler, Antoni Canals o la primera traducció de la *Vida de Santa Caterina de Sena*. Encara

recordem com ens demanava que li microfilmàrem els manuscrits d'Eiximenis i d'altres, com aprofitava cada viatge de recerca per a impartir conferències i classes als professors i alumnes de les nostres universitats i compartir experiències i projectes, sovint inici i camí de noves investigacions i noves perspectives en la nostra ciència.

Voldriem, Curt, que prengueres aquesta miscel·lània d'estudis com un obsequi dels teus col·legues i amics que valoren la teua tasca, la teua aportació i la teua bonhomia, que et portava a enfrontar-te a qualsevol tema nou sense por ni dubtes. Estem segurs que et farà goig que siga editada en terres valencianes, en l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, a les quals tu tantes contribucions has fet, acadèmiques i personals, quan començares a venir en els anys 80, quan ací no teníem ni tradició ni especialistes en la matèria que tu dictaves, que tantes inquietuds crearen. Una bona part dels col·legues que t'estimen no ha pogut contribuir a esta obra per altres compromisos previs, però hi ha volgut estar present des de la *Tabula Gratulatoria*.

En esta miscel·lània està representada tota la filologia catalana, la qual has divulgat pel món amb desenes de ressenyes i ponències en congressos, totes les universitats amb què tu t'has relacionat, les de dins (UA, UAB, UB, UdG, UJI, UOC i UV) i les de fora (Basilea, Binghamton, Toronto i Temple), i una bona part dels col·legues que més has estimat o amb qui més t'has relacionat.

Volem agrair de tot cor la col·laboració de les institucions, universitats, fundacions i projectes de recerca que han fet possible l'edició d'aquest volum, i, en especial, la de l'IIFV.

Per molts anys, amic i col·lega Curt, català de Basilea i suís de València.

LOLA BADIA
EMILI CASANOVA
ALBERT HAUF

LA XÀVEGA DELS NOTARIS DE 1604: EDICIÓ I ESTUDI*

o. Presentem ací l'edició de *La Xàvega dels Notaris creats l'any 1604*, en honor de l'admirat Curt Wittlin, que tant ha aportat a la filologia catalana i als filòlegs valencians, a qui ens il·lustrava sovint amb amenes xarrades de temes medievals. Ho faig amb la idea de recuperar un text que pràcticament no ha estat consultat ni valorat per ningú, segurament per la poc acurada edició de Castañeda de l'any 1920,¹ text satíric, mostra i exemple dels molts consemblants que devien circular per la València de finals del segle XVI i primeries del XVII, anònim, a diferència de *Els mestres de València*, de Guerau de Montmajor (1586), confegit a partir del besamans de la Universitat al rei Felip II (Casanova 1987), escrit també a partir d'una fita important per a València, com va ser la celebració de les Corts Valencianes de 1604 al Convent de Predicadors de València, convocades per Felip III, i com aquell, hereu de la tradició esplendorosa de *l'Espill* de Jaume Roig.

L'edició pren com a base el mateix manuscrit de la Real Academia de la Historia, que editem de nou, amb l'anotació dels canvis a l'edició de Castañeda, amb notes historicojurídiques i lingüístiques, nova puntuació i nova divisió estròfica, de manera que queda més llegible per als investigadors i per als curiosos.²

(*) Vicent Graullera, un dels investigadors més sòlids de València, de qui vull lamentar la seua sobtada mort, m'ha brindat totes les dades sobre les Corts i sobre els notaris citats en la sàtira, material que li agraiïc de tot cor.

1. L'edició és publicada per Vicente Castañeda (1920). Josep Ribelles (1946) en reproduïx un paràgraf sense cap comentari.

2. Sembla que els estudiosos no l'han consultada amb atenció, com per exemple, Antoni Ferrando & Miquel Nicolàs (2011: 237), que reproduïxen el tros de Ribelles, o Antoni Furió (1999), que sembla que només ha llegit els versos de Ribelles: «A finals del XVI i XVII la sàtira prengué una orientació més càustica, de crítica personal o política» [com en els Mestres de Guerau o en la Xàvega, que és...] «una àcida invectiva contra la dèria nobiliària que s'havia apoderat dels representants de la societat valenciana, generosament recompensats amb la concessió de títols per Felip III en les

1. Les Corts del Regne de València de l'any 1604 foren convocades per Felip III el dia 4 de desembre de 1603 per a ser celebrades a Dènia el 2 de gener. Però problemes climàtics obligaren a canviar-ne l'emplaçament al Convent de Predicadors de València. Acabaren el 20 de febrer, encara que les qüestions administratives el prolongaren fins al desembre de 1605. El contingut dels furs aprovats fou pregonat a la ciutat de València al febrer de 1606 i el text fou imprès per Pere Patrici Mey l'any següent. En estes Corts, fou substituït el capità general de València, el patriarca Joan de Ribera.

Com era costum, les Corts i els esdeveniments més importants donaren peu a l'aparició de versos satírics, com la *Xàvega dels Notaris*, que editem i estudiem ací, relacionats amb els molts juristes que foren nomenats notaris en estes Corts, segurament per algun dels que no ho van ser, siga escrits per ell, siga escrits per algun versaire que donava la veu perquè els seus veïns no il·lustrats pogueren assabentar-se del tarannà dels guanyadors de l'oposició.³

En estos versos trobem, a més del tema central de la creació de nous notaris («nomenats / per a creació / una legió / de practicants / jóvens galants»), com a gratificació al seu treball gratuït realitzant tasques burocràtiques en les mateixes Corts, diversos temes que ens amostren de manera amena i satírica un bon grapat de costums de la vida social de l'època. Per exemple:

a) La legitimació de fills bords: «así han parat / aquestes corts, / restant molts borts / llegitimats». En l'Antic Règim era molt freqüent el naixement de fills fora del matrimoni o fora de les relacions de fet, que podien ser legitimats per casament (*Fori Regni Valentiae*, VI-9-10), o per sol·licitud al rei, especialment aprofitant les Corts. En les de 1604 es feren 218 legitimacions, una bona part amb cognoms il·lustres de nobles, comerciants, professionals i algun frare o monja (ARV, Real, Furs de Corts de 1604, fols. 133-193).

b) La consecució de títols i prebendes: «lo rei nos ve a fer mercés / de mercaders fa militars / [...] / no hi ha nengú que no pretenga / ab llarga arenga / ser conte o duc», a canvi de diners, que fa dir al poeta anònim que existeix prevaricació i que es condecora els més inútils.

2. LA CREACIÓ DE NOTARIS

Els governs de l'Antic Règim no tenien una burocràcia qualificada ni organitzada de manera que quan hi havia una necessitat administrativa com era la

Corts de 1604 com a premi a la seua docilitat política». Potser ha passat desapercibuda perquè ha estat soterrada en una edició d'una revista forana i antiga o perquè està malament editada. Ni Joaquim Martí (2006) l'ha consultada.

3. Vicente Graullera (2011) tracta d'estes Corts de 1604 i esmenta la *Xàvega* «sátira anònima que intenta ridiculitzar a muchos de los notarios que han obtenido plaza y de otros que ya la obtuvieron, de los que destacan sus defectos y desvirtudes», (2011: 194). Fa esment dels 102 candidats a notaris (2011: 193) i la relació de títols de nobles i de cavallers concedits (2011: 192).

celebració d'unes Corts, que no disposava de cap organisme permanent, s'havia de buscar professionals eixits de la universitat o generalment notaris o aprenents de notaria, que ajudaren els escrivans de la Cancelleria reial a redactar els documents i les sentències elementals. En el cas de les Corts de València de 1604, es comptava amb un voluntariat espontani d'aspirants al títol de notari, generalment jóvens que tenien pràctica de treballar anys com a aprenents o escrivans en despatxos de notaris, però que no tenien mitjans per a presentar-se als exàmens per a obtindre una plaça en propietat en les ciutats amb col·legi notarial. Per això, els aspirants a notari s'oferiren gratuïtament amb l'esperança de ser recompensats i aconseguir la gràcia reial per a ser admesos sense demora ni requisits en els exàmens per a la creació de notaris de València, oposicions que cada any oferien sis places. Com era habitual en acabar les Corts, i davant de la petició dels tres braços, el rei concedia eixe privilegi de manera restrictiva. Açò passà també el 1604, però amb més sol·licituds que mai.

Els notaris podien ser de nomenament reial, eclesiàstic o senyorial, però si volien exercir a València havien de superar diversos exàmens per a demostrar capacitat i coneixement de les lleis del regne, després d'haver passat quatre anys d'aprenentatge en casa d'un altre notari «posant en protocol y allargant actes». Una vegada superades les proves establides per les ordenances, eren acceptats pel Col·legi Notarial (ARV, Protocol 11363, que conté el Llibre de Matricula de part del XVI i del XVII: ací es registra tot el període d'ensenyament del futur notari i els canvis de mestre).

La proposta de les Corts de 1604 i l'acceptació per part del rei de la creació dels notaris concedida als sol·licitants que havien intervingut en el procés de les Corts creava un greu problema al col·legi notarial, perquè el nombre de notaris en exercici era excessiu i el mercat estava molt saturat: uns 200 notaris i en cada notaria un o dos escrivents. El 28 d'abril de 1604 es va convocar el tribunal examinador de notaris, compost per les persones següents:

Jaume Joan Savella, Justícia Civil
Hieroní Aznar, Jurat de la ciutat de València
Melchor de Cruylles, Jurat dels cavallers
Miçer Hieroní Bonilla, subdelegat de l'Assessor del PVGG.
Micer Andreu Roig, Advocat Fiscal de sa magestat
Miçer Hieroní Valeriola, Advocat de la ciutat
Miçer Pere Miquel, Savi de la Plaça
Hieroní Ferri, notari, majoral del Col·legi i administrador
Pere Fries, Majoral i examinador
Vicent Mayoral, Majoral
Pere Godes, Majoral.

El tribunal estudià cas a cas el currículum dels aspirants per grups:

a) Tres notaris reials que exercien de síndics de viles de reialenc que havien assistit a les Corts:

Casanova, Joseph. Síndic de *Castelló del Xúquer*

Ferrer, Antoni. Síndic de *Biar*

Mascarell, Geroni March. Síndic de *Vila-real*

El tribunal, el 7 de maig, accedí a la proposta de les Corts (ARV, Real 516) i a la concessió per part del rei de nomenar-los notaris de la ciutat de València (fol 80v-81: «Furs, Capitols, provisions e actes de cort fets y atorgats per la S.C.R.M. del Rey Don Phelip nostre senyor, ara gloriosament regnant. En les Corts generals per aquell celebrades als regnícols de la Ciutat y Regne de València, en lo monestir del gloriós Sanct Domingo de l'Orde de Predicadors de la Ciutat de Valencia en lo any M.DCIIII. Estampats en la insigne y coronada Ciutat de Valencia, en casa de Pere Patricio Mey prop de S. Martí, Any de la Nativitat del Senyor M.DCVII», Corts de 1604, cap. 251, foli 47). Els tres tenien els requisits suficients per a ser-ho: «[...] per executio del fur nou ultimament celebrat per la magestat del Rey don Phelip nostre senyor del qual los dits han fet real ostenció, signat y autenticat com se pertany, per ço tots unànimes y conformes, et nemine discrepante, determinen que lo dit Justícia los pot e deu donar dita auctoritat y en executió de dita determinatió, lo dit Justícia en lo Civil e jutge ordinari de la dita e present ciutat, per la auctoritat de son ofici los confereix a dits Hieroni March Mascarell, Antoni Ferrer y Joseph Casanova la auctoritat de Notaris de Valencia y crea aquells notaris, donant-los poder e facultat de rebre tots e qualsevol gènere de actes e instruments publichs, axí judicials com extra judicials, dins la present ciutat de València e tot lo present Regne; e per a que puguen exercir lo dit son offici, provehí que aquells presten en son poder de dit Justícia lo jurament acostumat in modo següent» (ARV, Protocol 11356. Libre de creació de notaris, 1593-1605, foli 235).

b) El bloc major era més singular perquè estava format de candidats dels tres braços: 5 de l'eclesiàstic, 20 del militar i 10 del reial, en total 35. Tots havien superat els quatre o cinc anys de pràctica en el despatx d'un notari:

BRAÇ ECLESIASTIC

Garcia, Vicent

Madrid, Francés

Navarro, Lluís

Roses, Miquel Dionís

Virgili, Cosme Dàmia

Borja, Nofre Blay

Calba, Esteve de la

Çamora, Matheu

Castillo, Andreu

Fabra, Damià

Ferrer de Rimbau, Francés Joan

Llobera, Alexandre

Llopis, Pere

Marco Gregori

BRAÇ MILITAR

Bernabeu, Gaspar

Mollà, Pere Joan	BRAÇ REIAL
Montagut, Miquel	Andreu, Antoni
Peguera, Miguel Joan de	Borras, Joan Batiste
Pereda, Pau *	Díaz, Christòfol Pere
Pérez de Meca, Miguel Angel	Ferrer, Francés
Rams, Joseph	Ferrer, Vicent Joan
Riudaura, Llorens Geroni	Martínez, Francés
Roselló, Joan *	Monrrós, Francés
Tello, Blasco	Pancrudo, Pere
Trilles, Jaume *	Romero, Dàmia
	Tàpia, Cosme.

La petició dels tres braços fou acceptada pel rei, menys els tres marcats amb un asterisc.

c) Un tercer bloc de sol·licituds el formaven la resta d'escrivans, no adscrits a cap dels tres braços en concret, però que, com que els serviren conjuntament, sol·licitaren al rei llicència per a ser examinats. Puja a 64 candidats, dels quals els que tenien l'edat i la pràctica foren examinats i la resta ho podrien fer quan compliren els requisits. A la fi, en foren 28:

Alfonso, Pere Luís	Conca, Miquel
Alguerri, Jaume	Daroca, Antoni Joan
Aragonés, Joan	Doménech, Martí Joan
Ausina, Francés	Donat, Vicent
Barba, Vicent	Ferri, Lluís
Barti, Lluís	Folch, Miquel
Beltran, Christòfol	Garcia, Raphael
Bodí, Pere Joseph	Gayaces, Joan
Bonet, Francés	Gilabert Segarra, Joan
Bonet, Joan	Gonçàlez, Joan
Bonilla, Pere Lluís	Gorris, Simó
Cabrera, Pere	Grau, Joan
Calatrava, Lluís	Guzman, Francés
Calba, Hieroni de la	Lloret, Jaume
Calderer, Sebastià	Luca, Miquel Hieroni
Canadilla, Blas de	Macip, Berthomeu
Cantó, Pere	Martí, Antoni
Cantos, Cosme	Martí, Frances
Çapera, Pere	Miquel, Joan
Casanova, Agostí Joan	Monçó, Pere Lluís
Cetina, Francés	Monterde, Albert Joan
Chova, Pere Joan	Periz, Miquel Joan

Pinso, Batiste
Porcar, Grysòstom
Prechac, Francés
Rea, Gaspar de la
Ridaura, Vicent
Roda, Francés
Rodríguez, Christòfol
Rovira, Antoni Joan
Sala, Hieroni
Sancho, Pere

Segarra, Miquel Joan
Sepulchre, Gaspar
Tolosa, Frances
Trugillo (Atroxillo, Juan Bautista)
Valero, Miquel
Vidal, Joseph
Vila, Berthomeu
Vilaragut, Vicent
Vilar, Berthomeu
Visiedo, Lluís.

El tribunal començà comprovant en especial i «en particular de moribus et vita, latinitat, ortographia, bona letra y les demás coses tocants a la dita art de notaria, en pràctica y theòrica» dels 102 candidats. N'eliminà quatre per no arribar a l'edat de 25 anys i n'afegiren els 6 que cada any ingressaven com a notaris per la via ordinària, o siga els eixits de la prèvia selecció entre estudiants, després de l'examen i aprovació pels membres del govern i del col·legi. Hi foren:

Vicent Llop
Vicent Roures
March Antoni Bonavida

Joan de la Cueva
Hieroni Monrraval
Josep Dauder.

Aquests també foren nomenats.

La major part de la nòmina dels notaris reportats per la *Xàvega* són del grup tercer, cosa que ens indica que segurament l'anònim autor o inductor de l'obra seria, com hem dit, algun dels notaris sense plaça, que, en una rabinada, degué escriure la sàtira.

3. EDICIÓ

Prenc com a base el manuscrit G70 de la col·lecció Salazar y Castro de la Biblioteca de la Real Academia de la Historia, únic manuscrit que ens ha arribat d'esta obreta. En l'apartat de notes assenyalaré les discrepàncies entre les meues lectures i les de Castañeda (C), prou significatives, i les diferències de puntuació i de separació dels versos, també d'interès per a entendre el text d'una manera més clara.

Reproduiré fidelment el poema, llevat de les regularitzacions de les lletres i, ch, u, v, c, ç, i si hi faig alguna esmena l'explicaré.

El metre usat és el de la codolada, el mateix que el de *l'Espill* de Jaume Roig,⁴ l'obra model i referència de tots els poemes satírics valencians: es tracta

4. Per a Anna Peirats (2003), després de dir que la *Xàvega* consta de 654 versos distribuïts també en la forma de les noves rimades «on es descriuen els arxivers amb un caràcter despectiu,

de versos de 5 síl·labes, uns de 4 amb síl·laba aguda final, la majoria, i d'altres de 5, acabats en paraula plana, sense cesura. La rima sempre és consonant de dos en dos versos, fet que permet un ritme encomanadís i fàcil de retindre i reproduir. No podem saber amb certesa si el manuscrit que ens ha arribat pot ser o no l'original, però per alguna lliçó confusa pensem que no, que deu tractar-se d'una còpia pròxima a l'original:

La Xàvega dels notaris de la ciutat de València de 1604:⁵

Venturós any, ple de tot guany és lo present. A tota gent, acomodat molt lo sembrat, collita prou; en son temps plou y fa seré.	1	los Braços tres: ab interés particular és tot triar, no al bé comú. No-y ha nengú que no pretenga ab llarga arenga ser conte o duch, y lo més ruch és més premiat.	30
Lo rey nos ve a fer mercés: de mercaders fa militars, familiars se posen creus, y alguns ebreus hàbits al pit.	10	Pareix mercat de dones ple; lo u va y ve, lo altre no-s mou perquè no-s cou lo pa a son gust.	40
Lo dia y nit, llanternechant van tots mostrant les pretensions: vots, devocions, fan les mullers dels cavallers y pretensors.	20	Lo que ans més just se prevarica, lo més marica se fa un lleó, y fa raó ab ferro e forca, que tot és força la d'estos Braços.	50
En Preycadors, les Corts formades fan grans jornades,		Paren-se llaços als pardalets,	

semblant a la descripció del Besamans de 1586», afirma que «Malgrat la idèntica distribució rítmica i mètrica, en aquestes pàgines no he estudiat el text de la Xàvega dels Notaris, d'autor anònim, per tractar-se d'una tirallonga de versos d'escàs valor literari, que a més no presenten motiu de contrast amb l'estil de Jaume Roig» (2003: 91, nota 7).

5. Per a la llista nominal dels notaris, vegeu annex.

cauhen pobrets los richs afora. En una hora, lo món se muda, tot hom ajuda al poderós; lo copdiciós té son obtat.	60	y de gastar ploma y paper.	100
Así han parat aquestes Corts, restant molts borts llegitimats, y nomenats per a creació una legió de practicants. Jóvens galants són los més d'ells, alguns mesells té la manada.	70	No ve darrer lo caganiu, Çamora es diu de nom prestat, un gran taulat viu que li feren quant lo agueren a examinar: pareix pilar de sepultura. Quant la natura lo hagué format li hagué pesat de haver-lo fet tan imperfet: del cap als peus granota én peus, li diu la gent.	110
Fonc gran jornada la de l'archiu, entre els quals viu quatre Ferrers tots tant terrers que s'aplomaren.	80	No és poc valent lo portentós que en una cos diuhen matà un alacrà tan gran com ell.	120
També es mostraren los Calbes dos, la u de tos se restà mut, lo més agut no·u paregué.		Conca lo vell, lo thesorier, a qui el diner s'acomana, també entrà a examinar-se; volgué torbar-se mas no pogué, que sap molt bé de bé y de mal.	130
Vingué també Lluís Monçó, parent d'Insó lo cap e nas, diu cada pas: no fuma l'olla.	90	Lo criminal lo té distret y ab ser discret aquella cort l'ha tornat sord; que no s'y ou quant no li cou son interés.	140

<p>Lo Gusman és grave persona, tothom lo abona de lliberal: no ha gastat mal en la jornada, gran algarada, presents sobrats als sobornats, diner strany trau de malany a qui el menecha: de sa cosetcha té lo Gusman ser pedra iman de estrany diner.</p>	<p>150</p>	<p>leys a montons, ab més rahons que mal deutor. Dix un doctor: «Aquest fadrí pareix rocí nou enfrenat, que bé a gustat del primer fre».</p> <p>190</p>
<p>Lo mercader lo coneix bé, tot li ve bé quant a ell li plau: la mar, lo grau, lo han tornat ric que és enemic de la pobrea.</p>	<p>160</p>	<p>Féu-ho molt bé un Montagut, prou millor mut no-s pareguera, llevat que-o era; puix no dix res.</p> <p>200</p>
<p>Lo pigmeu Rea s'examinà y cert mostrà ser un jagant, gran practicant ha mostrat ser; de bachiller l'an graduat, que ha practicat tres anys o més de no fer res en esta era.</p>	<p>170</p>	<p>Vingué lo Marqués molt entonat, chipó picat de tafatà, dix un bachà des del conclavi: «O, com és savi aquest Marqués!, digüen de hon és lo marquesot!» És de Busot, o Formentera, que en la manera tot ho pareix. Molt bé mereix la auctoritat si ha practicat ab sos vassalls.</p> <p>210</p>
<p>Bat un Peguera ab cascavells molt més va qu-ells; son cap mostrà perquè al-legà lo institutiste, com a juriste,</p>	<p>180</p>	<p>En est forch d'alls viu ensartats dels nomenats los dos Segarres, lo u de garres curt y plegat, par que ha furtat lo cos a un moro. «Prorsus ignoro», respon y diu, ya tot l'archiu</p> <p>220</p>

dexà espantat.		d'aquest ajust, de pedre el gust de certa olla, que en esta folla diuhen trencà.	
En est ramat lo gran Alfonso, serrut com onso porta lo cap, o lo que sap de coses noves! Ha fet grans proves per arribar a governar esta ciutat, y se ha restat.	230		
per governar.	240	Hallí es trobà lo gros Sopera, cap diuhen que era, mas yo no-u crech, bé és un poc llech, gros dins y fora y té una vora en lo cervell.	280
És singular de cuidadós, o, qué bascós. Un dia lo viu vora del riu, cridant digué: «Cadàver ve! o, què home mort!», y fonch la sort de un trist llançol venia sol lo riu avall. Cert que un cavall o coneguera. D'esta manera un tronch redó vingué felló ab los demés. lo Tàpia és goçat y ardit.	250	Com un garbell hereu l'ha fet lo gran Canet, y li ha deixat un prellegat ab què no perda del bot la cerda y ab que entre l'any done son guany al toledà.	290
Per ser petit no és de menys preu: un Bernabeu un poch fallat, examinat també restà, hallí jurà cobrar lo seny, y féu enpeny de sa paraula a tota l'aula	260	Un Fabra entrà desfargalat larg y pesat, ronco, escabrós, un sac de tos porta en lo pit, pareix la nit ab son color. És sucesor aquest tort arch del negre llarch del Spital, que curt y mal examen féu: per esta creu yo no-l creara si m'hi trobara a examinar.	300
	270	Vingué Porcar, dolç com la mel,	310

<p>ausell sens fel, ben entranyat, més bé aprovat del que-s pensava. O, com callava no essent creat! Ya se-a soltat, ya parla y riu.</p>	<p>320</p>	<p>descoadet, petit garçó dix sa rahó com los demés, qui en lo entremés sols tres o quatre podien batre sens ulleres.</p>	<p>360</p>
<p>Aquest archiu gran virtut té, puix sab també fer d'hòmens morts muts, fallats, torts.</p>		<p>Per ses passeres, un Calatrava, cavall ab trava vingué pausat, prou mal tallat, vestit y cos, és flach y gros, gros en lo cap y en lo cos sach d'ossos ple. Gran manya té; peixca ab la canya y per sa manya anguiles trau en aquell grau, séquies y riu, que tot l'estiu altre no menja, del tot se penja, per lo peixcar.</p>	<p>370</p>
<p>Dels practicants de notaria mostrà aquest dia ser lo Virgili, favor y auxili bufa'ls darrer, fonch lo primer de sa tongada, ben estudiada lliçó portà.</p>	<p>330</p>	<p>Lo Cathalà, quant li convé tot ho fa bé, si no és gastar. Ya sab charrar; ya diu chufetes, y-a-aprés les tretes de Berbegal: de la verbal traure paraules no és cosa de aules; a tot remat serà jurat de Barcelona, puix ya s'entona pensant-ho ser.</p>	<p>380</p>
<p>Lo cavaller, lo ciutadà, Lopis entrà, molt humilet</p>	<p>340</p>	<p>Viu també entrar dins d'esta garba al medrós Barba tot espantat, amedrantat. Plorant me dix: «Oh, si-m reix aquesta sort! És trago fort examinar-se; qui pot lliurar-se de tants alans! Ab ulls y mans me fan tots por no-m basta-l cor a examinar-me, pués porrogar-me per a l'altre any</p>	<p>390</p>
	<p>350</p>		<p>400</p>

<p>serà gran dany y cosa fea. ¿La cananea de què viurà? Qui li podrà donar sustent?</p>	410	<p>Tot Aragó, tota Castella, ab son fre y sella ha corregut, hon a rebut instruments tants, tan importants que valen més de dos dinés.</p>	450
<p>Flac, masil·lent entrà Martínez ab ses mohynes, apesarat, habilitat pensà no ser, fonch lo darrer habilitat: no ha practicat conforme fur y ab est segur lo repel·lien, o, almenys, volien fos porrogat: ell ha pagat com los demés.</p>	420	<p>En esta sort entrà mig tort lo agut Bonilla, mala jahilla li ha donat Déu. Bé entenc que creu que yo no·l viu mig cloc y piu, medrós, torbat, restà'l cuitat quant se viu dins. Los mals camins, les comissions, son ocasions de l'ignorar, pués murmurar sab fer molt bé, malícia té més que bondat.</p>	460
<p>Jubileu és aquest tan gran que·ls que viuran no·l veuran pus.</p>	430	<p>Seguí el ramat d'estes formigues lo Cid Rodrigues tot ert, fronsit, per ço de Cid li donen nom; és gentil hom, entonat, és.</p>	470
<p>Vingué confús lo Valeràs, lo notariàs, quadrat, robust, tan ple y tan just dins de la pell que un gros fardell me paregué. A Ynçon digué tantost que entrà: «Pareix mardà de aquest ramat». Un temps, jurat de Segorb fonch aquest gran tronch. Y alguns l'han vist en Vall de Crist ser motiló.</p>	440	<p>Altre marqués i no de Aznares; grans pedorreres portà a l'archiu.</p>	480
<p></p>	490	<p>Entre estos viu lo ardit Borràs, tan chato el nas, quant ell, verbós</p>	490

<p>no és enfadós, pesat, ni fals; ni d'est alfals lo més cucat. Qui l'a segat sab que açò és ver y que-l primer fonch del bancal.</p>	500	<p>que allí prou fa qui no fa res.</p> <p>Entre-ls demés dos junts viu dins l'archiu, los dos Bonets, oh què perfets notaris són!, no té lo món notaris tals, en tot yguals me paregueren quant respongueren.</p>	540
<p>Ab son cabal entrà Gorris, picà's, senti's, perquè un notari li dix clavari dels de guinea. Cada any emplea, tot li reïx, tiny, tors y tix, fa tafatans y als castellans fa comissió.</p>	510	<p>no té lo món notaris tals, en tot yguals me paregueren quant respongueren. Bé poden ser del rey d'Alger protonotaris o secretaris del cuco rey; de bona lley los ha fet Déu: cascú d'ells creu ser Rolandí.</p>	550
<p>No-m mou passió del que diré. Yo cert no sé que ab sols lo-scriure a més de viure haya guanyat tant de ducat; ell té fort manya, y qui tant guanya en temps tan breu, té cert ab Déu conte molt llarg.</p>	520	<p>Lo bon fadrí, lo Calderer; lo més sencer dels dos germans ab ademans entrà content; lo pèl li ment, no té la fel conforme-l pèl, ans per vermell pensa ser bell, polit, galant, l'òs de jagant ben espal-lut, discret y agut, no és poca sort si lo coll tort se li adreçara.</p>	560
<p>Sentit y amarch, Martí vingué perquè entengué ser dels primers, y dels darrers fonch lo darrer; prou bachiller paregué a tots. Als primers mots anà torbat, però al remat se desplegà,</p>	530	<p>Fent gara-gara, los sis notaris, los ordinaris de l'any passat,</p>	580

<p>també han entrat dins est corral. Diuhen que mal alguns o feren; tots corregueren aquesta sort y lo més tort anà més dret, lo més perfet se desllustrà, tot fonch cant pla; difícils punts y contrapunts anaren fora.</p>	590	<p>Set anys contats a anat de part, ell a abortat o en si a parit, puix és eixit ab son intent.</p>	620
<p>En una hora la intercessió de la passió de Jhesucrist, que tot ho vist y tot ho abraça, féu taula rasa: tots han restat, los del ramat, juramentats y nomenats per a l'altre any. En un rabany, sis consemblants, grans practicants. lo més lleal és lo real, corso de boses, i de les moses gran protector, lo gran doctor, lo dols parlar, que a lcançat ser dels nomenats.</p>	600	<p>La demés gent no la conech, però bé crech que serà ygual en lo bé y mal als desús dits.</p>	630
<p>En un rabany, sis consemblants, grans practicants. lo més lleal és lo real, corso de boses, i de les moses gran protector, lo gran doctor, lo dols parlar, que a lcançat ser dels nomenats.</p>	610	<p>Les males nits d'esta creació, la confusió d'estos creats, sos desbarats, contradiccions, ses condicions me han tornat tal que estic tan mal que no e pogut ser més agut del que-u só estat.</p>	640
<p>En un rabany, sis consemblants, grans practicants. lo més lleal és lo real, corso de boses, i de les moses gran protector, lo gran doctor, lo dols parlar, que a lcançat ser dels nomenats.</p>	610	<p>Así he parat per no cansar-me, qui sindicar-me a cas voldrà, fer-ho podrà, que yo promet estar a dret y fer segur de que só pur, ben entranyat, donant remat a est pensament.</p>	650

4. APARAT CRÍTIC DE VARIANTS I NOTES:

11 La rima *mercés/mercaders* ens indica que a primeries del xvii la *-rs* final encara es pronunciaria com a *-s*, com es manté encara en el mot *dinés*.

14 Familiars, C: a familiars.

15 Creus, Castañeda (C): ereus.

- 25 Pretensors, C: y preten cors
 51 E forca, C: força; força, C. joïça. Paràgraf de difícil lectura en el ms. Podria també llegir-se *ferro sforça / que tot és força*. Esta segona lliçó tindria a favor la rima, perquè en el primer cas hi ha una rima falsa o visual, però no té prou sentit.
 63 Obtat, C: oblat.
 66 Borts, Ms i C: brots.
 84 La u: C: lo u.
 90 Parent d'Ynsó, C: parent de sugó. Més avant torna a aparèixer *Ynsó*. Deu ser un personatge que no conec.
 93 No fuma l'olla, C: no puna lolla.
 136 I ab ser discret, C: sen.
 153 La rima *menecha-cosecha*, ens està indicant que segurament la palatal africada de *menecha* sonava apitxada. També escriu *ch* per *j* en mots com *llanternechant*, però generalment manté la *j* quan va en primera posició de paraula, com *just*, *jornada*, *jagant*, *juriste*, però *chipó*.
 166 Lo pigmeu Rea, C: lo pich meu Rea.
 175 Tres anys o més, C: tres anys u més
 179 Ab cascavells, C: ab ses caneles.
 187 Deutor, C: dentor.
 201 Molt entonat, C: molt en tontet.
 206 O, com és savi, C: Oh, com és un savi
 222 Lo u de garres, C: lo u algarres.
 224 Par que, C: perque
 291 «Prorsus ignoro», C: perque ignoro. *Prorsus* és adverbi llatí que vol dir 'cap avant'.
 232 Serrut com onso, C: serrut com onse
 292 Ab què no perda, C: ab qui no perda.
 293 Del bot la cerda, C: corda.
 294 Ab que entre, C: ab qui entre.
 301 Porta, C: posta.
 321 No essent creat, C: no eisent creat
 333 Favor y auxili, C: savi e auxili.
 344 Chufetes, C: chufletes.
 366 Sens ulleres, C: sense ulleres
 375 Sach, C : flach.
 393 Oh, si em reix, C: o, smireix.
 394 Sort, C: cort
 422 Lo repel·lien, C: lo sepellien.
 439 A Ynçon, C: a un con.
 461 Jahilla, C, fahilla.
 465 Mig cloc y piu, C: mig clar y piu.
 480 Tot ert, froncit, C: tot est fronsit.

487 Grans pedorreres, C: pedoneres (hàpax)

502 La rima de *Gorris/sentí's* sembla una rima esparsa, però també podria ser que la gent pronunciara *Gorris*. Una altra interpretació del vers, que no canvia la rima, podria ser «picàs senti's» o «picàs, sentís», com a adjectius amb el valor de 'colpejat i afectat'.

508 Tot li reïx, C: seïx.

509 Tiny, tors y tix, C: tinys, tocs y tix

515 Sentit y amarg, C: gentil y amarch.

519 De ducat, C: dedicat.

542 Oh què perfets, C: oques perfets.

546 Ab sols lo escriure, C: que ab sols conscriure.

606 Per a l'altre, C: per a altre.

572 Espal·lut, C: espalut.

612 Corso de boses, C: corgo de boses. . Té el valor de 'corsari, robador'.

622 O en si a parit, C: o en fi ha parit.

642 Del que-u só estat, C: del que uso estat..

647 A cas voldrà/fer-ho podrà, C: a cas voldria/fer ho podia.

5. GLOSSARI:

Abonar 'reconéixer, afirmar'. Avança data.

Ademà 'moviment'. Castellanisme que avança data.

Adreçar 'posar dret'. Primera documentació.

Al remat 'al final'. Castellanisme que avança data, hui molt normal.

Alà 'gos'

Algarada 'tumulte'. Avança data.

Amedrantat 'Temerós'. No registrat. Castellanisme.

Aplomar 'afonar' o 'plomar'. Avança data en els dos sentits.

Ardit 'manyós'

Bachà 'beneïtot'

Bascós 'inquiet'

Berbegal: Personatge que no he pogut identificar.

Caganiu 'ocellet' 'benjamí'. Avança data.

Canet: nom d'algun famós de València que no he pogut documentar o metàfora amb el sentit de 'gresca' o 'lloc on van a parar els morts'.

Chufeta 'burla'. Avança data al *DCVB*.

Cloc y piu 'Alitrenca'

Ço 'açò'

Conclavi 'conclave'

Cosecha 'collita': Castellanisme no registrat.

Cucar 'fer malbé'. Avança data.

Cuco 'cuquello'. No registrat.

- Cuidadós 'que va amb cura'. No registrat. Castellanisme.
Cuitat 'oprimit', apressat'
Desbarat 'absurd'. Primera documentació.
Desfargalat 'desendreçat'. Primera documentació.
Desllustrar 'perdre lluentor'. Avança data.
Desplegar 'explicar'
Dix: Tercera persona del pretèrit perfet que conviu en el text amb la forma moderna digué.
Espal-lut 'ample d'esquenes'.
Empeny 'afany'. Castellanisme no registrat.
Èn 'amb'
Encolla 'conjunt d'animals que bat en l'era, met'. No documentat.
Enfadós. Castellanisme que avança data.
Enfrenat 'amb fre'. No registrat.
Ensartar 'enfilat'. Castellanisme no registrat
Escabrós 'aspre'. 1a documentació.
Felló 'irat' o 'covard', per castellanisme.
Fer gara-gara, 'fer afalacs'
Fer taula rasa 'considerar nul l'anterior'
Folla 'trepell'. Italianisme, primera documentació.
Fort manya 'forta manya'
Fronsit 'arrugat'. És el castellanisme *fruncir*.
Garçó 'jovencell'. Francesisme. Avança data.
Garra 'cama'. Avança data.
Gosat 'atrevit'
Guany 'cosa guanyada'
Guinea 'Vestit fet d'eixe teixit'. Avança data.
Iman 'imà'. Avança data.
Institutiste 'llegiste'. No registrat. El xvii és l'època de creativitat del sufix -iste.
Jaïlla 'inclinació'
«Yo no el creara / si m'hi trobara»: Ús del derivat del plusquamperfet d'indicatiu llatí amb el valor antic de condicional i el modern de pretèrit imperfect de subjuntiu, documentat per primera vegada en *L'Espill* i triomfant a València hui.
Llanternechar 'fer ullades': Sense documentació al DCVB.
Llegitimat 'legitimat'
Malany 'desgràcia'.
Mardà 'mascle'
Marica 'marieta'. No registrat al DCVB.
Masilent 'flac'. Castellanisme no registrat.
Medrós 'temerós'. Castellanisme no registrat.
Mesell 'leprós' o millor 'badoc, insensible', accepció que avança data.
Mohina 'disgust'. Avança data. Castellanisme.

Montó 'Munt'.

Mot 'paraula'

Motiló 'frare llec'. Avança la data.

Notariàs: sufix augmentatiu -às, també aplicat al cognom *Valero*.

Obtat 'desig'. Aquest i alguns altres mots podien no estar ja en ús al xvii i haver-los emprat de l'*Espill*.

Pedorrera 'ventositat'. Castellanisme no registrat.

Perquè no es cou/lo pa a son gust: metàfora.

Pigmeu 'home xicotet'. Avança data.

Prellegat 'anterior a un llegat'. No registrat.

Pretensors: 'pretendent': Avança data al *DCVB*.

Pués 'puix'

Rabany 'ramat'. Castellanisme.

Restar 'quedar'

Rolandí, ser – 'ser important', derivat del nom propi Roland.

Ronco 'ronc'. 1a documentació.

Sagueix: Manteniment encara de la pronúncia de la -e en l'incoatiu *eix* i dissimilació típica valenciana de la primera *e* en el context *e...é > a...e*, com en *sancer*.

Seny 'trellat, senderi'

Serrut 'amb cerres'. Avança data.

Sobornat 'Subornat'

Tafatà, 'tafetà, tela fina de seda'

Tantost 'tot seguit'

Terrer 'prop de terra'

Tongada 'conjunt d'objectes'. 1a documentació.

Tòrcer 'girar'

Trava 'corretja'

Verbal 'del verb'. Primera documentació.

Verbós 'amb làbia'. Avança data.

Vermell 'roig'

Xato/chato/'camús'. Castellanisme que avança data.

6. CONCLUSIÓ

Recuperem per a la literatura valenciana un text satíric més, ben editat i ben anotat, tot i que encara ens falte explicar per què no ixen en la sàtira tots els notaris, descobrir-ne l'autor, aclarir millor alguna lliçó i saber qui són Insó o Berbegal.

EMILI CASANOVA
Universitat de València
Acadèmia Valenciana de la Llengua

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- CASANOVA, Emili (1987), «Els mestres de València, de Guerau de Montmajor (1586)», *Studia in honorem prof M. de Riquer*, Barcelona, Quaderns Crema, pp. 57-83.
- CASTAÑEDA, Vicente (1920), «La Xàvega dels notaris, creats en lo any M.DC. IIIJ», *Revue Hispanique*, 20, pp. 297-311.
- FERRANDO, Antoni & Miquel NICOLÀS (2011), *Història de la llengua catalana*, Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya.
- FURIÓ, Antoni (1999), *Breu descripció dels mestres que anaren a besar les mans a sa Majestat del Rei Don Felip al Real de la ciutat de València a 8 de febrer any 1586, feta per Gaspar Guerau de Montmajor*, València, Publicacions de la Universitat de València, p. 19
- GRAULLERA, Vicente (2011), «Crónica de un año de Cortes en Valencia de 1604», en Remedios Ferrero (ed.), *Corts i Parlaments de la Corona d'Aragó: unes institucions emblemàtiques*, València, Publicacions de la Universitat de València, pp. 181-200.
- MARTÍ, Joaquim (2006), *Diccionari històric del valencià col·loquial (segles XVII, XVIII i XIX)*, València, Publicacions de la Universitat de València.
- PEIRATS, Anna I. (2003), «L'«Spill de Jaume Roig, de Mestre Grau a 'Sir' Joan Fuster i «Lopus-Rodó»?», *Zeitschrift für Katalanistik*, 16, pp. 87-110.
- RIBELLES, Josep (1946), *Bibliografia de la lengua valenciana*, III, Madrid, *Revista de Archivos*, pp. 26-27

ANNEX

Em limitaré a citar anys de naixement, mort i alguna singularitat més de les moltes notícies que m'ha brindat Graullera:

Alfonso, Pere Luís (n. 1562, †1632). Aquest com la majoria de notaris són aprovats pel Col·legi de Notaris a petició del Rei.

Barba, Vicent (n. 1565, †1617)

Bernabeu, Gaspar (n. 1551, †?)

Bonet, Francés (?). Aprovat pel Col·legi a proposta del Rei, el seu nom no figura en el llibre de visites de 1604 a 1614 ni després, com si no haguera treballat mai a València.

Bonet, Joan (n. ?, †1624).

Bonilla, Pere Lluís (n. 1577, †?)

Borràs, Joan Batiste (n. 1579, †?)

Calatrava, Lluís (n. 1561, †1628)

Calba, Esteban de la (n. 1583, †?).

Calba, Hieroni (n. 1572, †1629)

- Calderer, Sebastià** (n. 1571, †?)
- Conca, Miquel Simó** (n. 1554, †1618)
- Fabra, Damià** (n. 1569, †1643). En 1605 fou seleccionat en representació de la Parròquia de San Bertomeu, per a aspirar al càrrec de Procurador de Miserables.
- Ferrer, Antoni** (?). Notari Real, fou a les Corts de 1604 com a Síndic de Biar.
- Ferrer, Damià** (n. 1569, †?).
- Ferrer, Francés** (n. 1573, †1632). El seu despatx professional fou visitat el 1610 pel Col·legi, i li trobaren tants defectes que li donaren un termini de dos mesos per a corregir-los.
- Ferrer, Vicent Joan** (n. 1555, †1621). Era dels més majors que es presentaren a la plaça.
- Gilabert Segarra, Joan** (n. 1567, †1618). En 1604, el notari Francés Joan Romeu manifestà que Gilabert feia pràctiques en el seu despatx.
- Gorris, Simó** (n. 1575, †1615).
- Guzman, Francés** (n. 1561, †1632)
- Llopis, Pere** (?)
- Madrid, Francés** (n. 1565, †?). Figura en els protocols del Patriarca —20 llibres— com a Madril. En les Corts de 1626 legitimà un fill fora de matrimoni.
- Marco, Gregori (Marqués)** (n. 1545, †1635).
- Martí, Antoni** (n. 1575, †?). El 1606 era notari de Cofrents i Xarafull.
- Martinez, Francés** (n. 1560, †1627). Es va formar en la notaria de Marc Antoni Ortí.
- Monçó, Pere Luis (Monsó)** (n. ?, †1631).
- Montagut, Miquel** (?)
- Peguera, Miquel Joan de** (?)
- Porcar, Crisòstom** (n. 1571, †?). Signa com Crisòstom «junior».
- Rea, Gaspar de la** (n. 1573, †1619).
- Rodríguez, Christòfol** (n. ?, †1650). El 1613 el Col·legi visità el seu despatx i trobant-lo tant ben ordenat el va distingir amb una corona.
- Samora, Mateu (Çamora)** (n. ?, †1630). Fill del notari Lorens Roch Çamora, va ser proposat pel Braç militar.
- Sapera, Pere (Çapera)** (n. 1568, †1619).
- Segarra, Miquel Joan** (n. 1570, †?). Els seus protocols s'inicien a Sueca en 1590 i segueixen fins 1607, cosa que fa pensar que no es traslladà a València, ja que tampoc no figura en el llibre de visites del col·legi.
- Tàpia, Cosme** (n. 1570, †?).
- Valero, Miquel** (?)
- Virgili, Cosme Damià** (?) Proposat pel braç eclesiàstic no apareix en els llibres de visita del col·legi.

ÍNDIX GENERAL

LOLA BADIA, EMILI CASANOVA & ALBERT HAUF, Pròleg.....	7
AUGUST BOVER I FONT, Curt J. Wittlin, nota biogràfica i bibliogràfica...	9
JULIO TORRES-RECINOS, Curt Wittlin: erudición, trabajo y calor humano...	29
RAFAEL ALEMANY FERRER, Els elements d'articulació interna en les proses mitològiques de Joan Roís de Corella	33
LOLA BADIA & JAUME TORRÓ, Ambient internacional i cultura de cort al <i>Curial e Güelfa</i> : primer suplement a l'edició de Quaderns Crema 2011	51
LLUÍS BRINES, Eiximenis i la ciència.....	67
LLUÍS CABRÉ & JAUME TORRÓ, La data de naixement de Bernat Metge i d'Andreu Febrer, notaris i escriptors	81
ROSANNA CANTAVELLA, Expressions multiplicatives en textos catalans medievals	87
ANTÒNIA CARRÉ, La traducció catalana abreujada del <i>Regiment de sanitat</i> d'Arnau de Vilanova és un abreujament de la traducció de Berenguer Sarriera?.....	103
EMILI CASANOVA, <i>La xàvega dels notaris de 1604</i> : edició i estudi	117
PETER COCOZZELLA, Ekphrasis and the Mirrored Image: The Allegory of Despair in <i>La noche</i> by Francesc Moner, a Catalan Writer of the Late Fifteenth Century	137
GERMÀ COLÓN DOMÈNECH, Entre la llengua i la història: Lluís Revest, valencià exemplar.....	157
MARIA CONCA & JOSEP GUIA, Edicions i paratextos d'obres de finals del segle xv.....	167
MARINELA GARCIA SEMPÈRE, Consideracions al voltant de la transmissió impresa de les obres dels escriptors del segle xv; sobre Miquel Ortigues	189

JOSEPH GULSOY, L'expressió « <i>mo e issa</i> » en la <i>Divina Comèdia</i>	203
ALBERT HAUF, La solució a un enigma: L' <i>Speculum Animae</i> (SA) i L' <i>Ars vitae contemplativae</i> (AV).....	221
LLÚCIA MARTÍN PASCUAL, El <i>Llibre del Tresor</i> , compendi de sabers medievals sobre filosofia natural.....	237
TOMÀS MARTÍNEZ ROMERO, <i>Encontre d'amor</i> : un poema de Joan Escrivà al <i>Jardinet d'orats</i>	257
MONTSERRAT PIERA, «E deya que açò devia sobiranament esquivar dona d'orde»: Francesc Eiximenis i les monges a <i>Lo llibre de les dones</i>	271
JOSEP PUJOL, Dues notes sobre la circulació catalana de textos artúrics francesos: el <i>Cligès</i> de Chrétien de Troyes (1410) i <i>La Mort Artu</i> (1319).....	289
XAVIER RENEDO, Idees i prejudicis d'Eiximenis sobre la poesia.....	301
JAUME RIERA I SANS, Un nou manuscrit i una versió aragonesa del «Cercapou».....	323
JOSEP E. RUBIO, Alguns apunts sobre Salzinger com a traductor de Llull.....	333
BEATRICE SCHMID, La semàntica del verb <i>entendre</i> al <i>Dotzè llibre</i> <i>del crestià</i>	341
JILL WEBSTER, Una mirada al tractament dels marginats i mal adaptats en el Regne de València entre 1350 i 1450.....	353
Índex general.....	385

TABULA GRATULATORIA

Archer, Robert
Àrea de Filoloxía Románica, Universidade de Santiago de Compostela
Avenzoa, Gemma
Beltrami, Pietro
Bonner, Anthony
Cabré, Miriam
Casanelas, Pere
Coccozzella, Peter
Ferrando, Antoni
Gispert-Saüch, Pilar
Martí, Sadurní
Martos, Josep Lluís
Lleal, Coloma
Massip, Maria Àngels
Mérida, Rafael
Moran, Josep
NACS
Perea-Rodríguez, Òscar
Rasico, Philip
Ratcliffe, Marjorie
Reial Acadèmia de Bones lletres de Barcelona
Ribera Llopis, Juan Miguel
Santanach, Joan
Schib, Gret
Soler, Albert
Taula de Filologia Valenciana
Valero Rubio, Lluís
Vidal Tibbits, Mercedes
Vila Granero, Josep Carles
Wheeler, Max W.